

Siðsøga

við Óla Jacobsen

ELIESAR SØRENSEN 3. PARTUR

ELIESAR Á KIRKJU: FRÁ SLUPP TIL TROLARA

ELIESAR SØRENSEN KOM AT ROYNA EITT SINDUR AV HVØRJUM Í SÍNUM SJÓLÍVI. HANN VAR EISINI VIÐ JUVEL, NORSKA FLÓTTAFÓLKASKIPINUM, SUM GREITT VAR FRÁ Í SEINASTA PARTI

Tá ið slupptíðin var av fyri Eliesar fór hann við trolara. Fyrst fór hann við gamla Skálabergi, Jákup á Trøðni var skipari. Skálabergi var eitt frambrót tá í mun til sluppinnar. Hann tók 120 t av saltfiski. Maskinan var kolfýrd dampmaskina. Kolfýring var so eitt afturstig í mun til sluppinnar, sum tá høvdu fingið motor. Teir fiskaðu við Bjarnoynda, og har var nógv at fáa. Fiskurin var sera smáur, og nógv varð koyrt út aftur.

Steintór Norðberg, sum hevur givið navn til ísfiskatrolaran av sama navni, var skipari í 1938-39.

Síðani fór Eliesar við Nærabergi, har Esmar á Stykkinum var skipari. Teir vóru á beding í Harstad í Noregi, tá kríggið breyt út í september 1939. Av hesi orsök vórðu teir kallaðir heim. Teir komu heim og riggaðu um til ísfisk og so aftur til Bjarnoynda at royna. Tá var Kaj Johannesen skipari við »Nærabergi«. Ein túr við Bjarnoynda landaðu teir í Grimsby, men teir fóru ikki aftur til Grimsby, tí eitt minubelti varð lagt norðanfyri hetta økið. Síðan fóru teir einar tveir túrar til Íslands og landaðu í Aberdeen. Nærabergi varð annars søktur av týskarum í 1941.

Heiðursmerki hjá Hákuni kongi

Teir fiskimenn, sum í 1940 flýddu úr Noregi við fiskiførum sínum, vildu sleppa út at fiska sum skjótast. Teir vildu ikki liggja nøkrum til byrðu. Men teir flestu vóru komnir við ongum peningi, og nógvir við ongari útgerð og reiðskapi. Teir, sum ætlaðu sær til Grønlands, máttu gera skjótt av, um teimum skuldi eydnast at gera tveir túrar. Tað sama var við teimum, sum skuldu til Íslands á sildaveiðu. Neyðugt var eisini at fáa føroyska manning afturat norsku manningina. Tað, sum bjargaði støðuna hjá hesum skipum, var, at Kjølbro læt hesum skipum neyðugu útgerð upp á borg.

Tað var avgjørt ikki váðaleyst hjá Kjølbro

Eliesar og Hanna

at gera tað, tí alt var so óvist hesa fyrstu krígstíðina. Ikki fyrr enn 14. juli fekk norska konsulátið í Føroyum boð frá útlagnu norsku stjórnini í London um, at tað figgjargliga var í lagi. Øll útgerðin til norsku skipini skuldi verða goldin. Hetta loysti henda trupulleikan. Kjølbro varð eisini heiðraður av norska konginum aftaná kríggið fyri tann stuðul hann veitti norðmonnum krígstíðina.

Eliesar var ein av føroyingunum, sum varð biðin um koma til Grønlands við Juvel. Tá ið teir komu aftur, riggaðu teir um til ísfisk. Tá landaðu teir mest í Fleetwood. Tað var tann munur á føroyingum og norðmonnum, at hesir seinnu fiskaðu við stubbum, har føroyingar settu og drógu alla línuna í einum. Eliesar helt ikki, at minni kom burturúr fyri tí.

Teir vóru í Aberdeen, tá Eklíptika fórst. Fleiri skip settust aftur av hesum tíðindum. Men komnir aftur til Føroya tók Juvel fiskin hjá hesum skipum, og teir gjørdur ein góðan túr. Í 1941 var annars ringasta tíð undir krígunum, tá nógv skip vórðu søkt. Kjølbro helt ikki, at týskarar leingi fóru at nýta orku uppá

føroyingar, og tað vísti seg eisini, at hann fekk rætt. Týskarar fingi skjótt annað at hugsa um.

Í 1941 vildu bretar hava Juvel at sigla millum Havnina og Vágar, men tað tímdi Eliesar ikki. Hann fór tá at rógva út við norsku báti, Ulf, sum eisini var eitt flóttaskip. Hendan sigling við norðmonnum man hava verið virðismett av norsku myndugleikum. Heima hjá Eliesar hekk eitt heiðursbræv, sum sjálvur Hákun kongur hevur skrivað undir.

Tað er nógv meira sum kundi verið at sagt um Juvel og Ervik brøðurnar. Tað gjørdist ein serligur vinskapur millum teir og teirra og føroyingar. Hetta var ikki minst galdandi fyri ættina hjá Sofíu og Erik Lassen. Hesum hevur dóttir teirra, Rannvá, greitt frá.

Ættin í Noregi kundi fylgja eitt sindur við gongdini við ólógliga at lurta eftir enskum útvarpið.

Ein heilt merkilig søga er, tá ið ein av beiggjunum sá mammu sína. Hann sigldi við einum enskum kavbáti, og eina ferð vóru teir nær heimbygdini og royndu at koma so nær teir tordu. Tá sær hesin beiggin í periskop-

inum mammuna ganga í túninum og geva hønunum. Men hann tordi ikki at gera vart við seg.

Sambandið við Føroyar aftaná kríggið var millum annað, at hvørja ferð teirra skip vóru á veg til Grønlands ella heim aftur, komu Ervik menninir inn á Klaksvík at heilsa uppá teirra gomlu vinir, og teir komu ikki tómhentir. Børnini vóru eisini egnd.

Flaggaðu fyri loysingini

Í 1944 fór Eliesar aftur við gamla Skálabergi. Skipari fyrsta túrin var Mortan og síðan Kaj hjá Mortan. Hóast Eliesar sigldi nógv undir krígunum, so upplivdi hann onga beinleiðis vandastøðu. Tað nærmasta var, at teir sigldu gjøgnum vraklutir, so tað kann sigast at vera væl sloppið. Tó upplivdu teir einaferð bumbing, meðan teir lógu inni í Aberdeen. Sjálvir vóru teir í landi, og tá var bert eitt at gera, tað var at sleppa sær í bumbuskýlini.

Eliesar fór av »Skálabergi« av heilsuorsøkum. Kanningar vísu, at hann hevði liðagikt. Fyri hetta skuldi hann fara til Danmarkar at fáa viðgerð. Tá bar ikki til at verða sendur niður við flogfari sum nú. Hann fór tískil niður við Atlantsfarinum, og í Danmark skuldi hann fáa gullkur. Viðgerðin hjálpti ikki nógv fyrstu ferð, men tað riggaði betri seinni.

Teir vóru á veg niður við Polarfarinum tann 14. september 1946 og vóru tá staddir millum londini. Her avráddu teir, at varð úrslitið av fólkaatkvøðuni positivt (t.v.s. fyri loysing) so skuldi flaggast. Og tað varð eisini gjørt.

Sá jólaskipið søkka

Eliesar var eygnavitni til eina ta mest syrgiligu søgu undir krígunum, og hetta var, tá ið jólaskipið fórst í Fugloyarfirði í 1941. Tað var ein slík ræðslu fyri bumbum í Klaksvík, at nógv fóru út á bygd at vera. Kona Eliesar, Hanna, fór við soninum norður til Viðareidis